

dat de Prot. en Roomsche Kerken bijna steeds een aandeel krijgen van de groote Gouvernementsloterijen, voor kerkenbouw of inrichtingen van barmhartigheid. Men acht blijkbaar de ellende die, met name ook in de Inlandsche maatschappijen, wordt aangericht door de afschuwelijke en onbedwingbare speelzucht niet al te zeer. Er is dan ook vrijwel niemand, die er ernstig tegen protesteert. Doch onze Kerken meenden deze verantwoordelijkheid niet langer te mogen dragen, en al was het dan alleen, een waardig protest bij de Regering te doen uitgaan en in de pers te publiceren.

Tegelijkertijd werd hierbij ook onder oogen gezien het kwaad van de bioscoop, die van tijd tot tijd godslasterlijke filmen ten beste geeft. De bioscoop neemt in de Indische maatschappij een groote plaats in. Goede schouwburgen en mooie concerten heeft men hier niet. Zoo is de bioscoop eigenlijk de uitgaansgelegenheid voor de groote wereld, en staat, veel meer dan in Holland, in het centrum der belangstelling. Besloten werd nu in dezen, dat de plaatselijke kerken niet zouden rusten met steeds weer te protesteeren tegen de opvoering van godslasterlijke filmen. Batavia en andere gemeenten deden dit vroeger reeds. Thans echter drong de Classis dit bij alle kerken ten sterkste aan.

3. Zondagsrust.

We leven hier in een onchristelijke maatschappij, hetgeen de bevordering van de Zondagsrust ten zeerste bemoeit. Officieel worden er wel eens goede maatregelen getroffen door de groote cultuurlichamen; maar in de praktijk worden ze weer bijna even dikwijls gesaboteerd. Men kan zich dan als employé wel op zijn contract beroepen, maar wordt eenvoudig gedreigd met schade in zijn promotie. Ook in de havens en bij de scheepvaart kan veel verbeteren, of eigenlijk alles. Reeds vroeger werden dan ook door de Classis Deputaten benoemd om het moeilijke vraagstuk van de Zondagsrust in Indië in studie te nemen, en er namens onze Kerken zoo goed mogelijk handelend in op te treden. Hier loopt onze actie gelukkig parallel met die der Prot. Kerk, zoodat dan ook gepoogd wordt in dezen tot gemeenschappelijk optreden te komen.

Een goed verslag werd uitgebracht van al wat gedaan was; maar toch gevoelden we allen wel, dat we in dezen nog maar eerst aan het begin van verbetering staan, en dat er nog heel wat zal moeten gebeuren vóór we tot meer gewenachte en gewenschte toestanden komen.

4. Verband met Holland.

Hoe nauw onze Indische Kerken met de Hollandsche meeleven, kwam niet alleen uit bij de aandacht, die gewijd werd aan het verslag, dat één der afgevaardigden uitbracht van de laatst gehouden Generale Synode, maar vooral ook in de besprekingen, die gevoerd werden over de Gezangen- en Vrouwenkiesrechtswet met het oog op de eerstvolgende Synode. Wel bleek, dat dezelfde punten ook in Indië aller belangstelling hadden, al wilde de Classis zich wachten zich al te veel hierover uit te spreken, als kleine en ver-afgelegen „Part. Synode“; men wilde het meer aan Holland overlaten.

Met deze vier punten heb ik eigenlijk nog lang niet alles, maar dan toch wel datgene, wat het meest op den voorgrond trad, genoemd. Misschien geeft het onzen lezers eenigen blik op wat alzo in Indië's kerkelijk leven omgaat.

A. R.

PERSSCHOUW.

Pascal aan 't woord.

De J. G. Feenstra geeft in „Scheveningsche Kerkbode“ volgende „gedachten van Pascal“, door hem overgenomen uit de laatste editie der Gedachten, volgens de ed. Brunschvig, uitgave Wereldbibliotheek:

Wanneer men een natuurlijken stijl ontmoet, is men verrast, want men verwachtte een schrijver en men vindt een mensch. Alleen zij eeren de natuurlijcheid, die haar leeren, dat zij over alles spreken kan, zelfs over de godgeleerdheid.

De opommakende eigenschap van een sleutel; de naar zich toehalende eigenschap van een haak.

Als een wijsgeer — ook de grootste — over een plank moet loopen, die meer dan voldoende breed is, maar onder die plank gaapt een afgrond, dan zal, hoe zijn verstand hem ook overtuigt dat hij daar veilig over heen kan loopen, zijn verbeelding hem de haas zijn.

Wij kunnen niet eens een advocaat in zijn toga zien met zijn barend op zijn hoofd, zonder een gunstigen indruk van zijn bekwaamheid te krijgen.

De bekoring van het nieuwe heeft dezelfde macht (zie boven).

Ik kan over mijn werk niet oordeelen, als ik er aan bezig ben; ik moet doen als de schilders en er een eind van af gaan staan; maar niet te ver. Hoeveel dan? Raad eens.

Iets onbeduidends kan ons troosten, omdat iets onbeduidends ons bedroeft.

Laten zij tenniste hooren, hoe die godsdienst is, dien zij bestrijden, alvorens dien te bestrijden.

Hoeveel koninkrijken weten niets van ons af!

Tusschen ons, tusschen de hel en de hemel, is er niets dan het leven; en dat is het meest brooze wat er ter wereld is.

„Ik zou dadelijk alle genoegens opgeven“ zeggen zij „indien ik het geloof had“. — En ik zeg u: „Gij zoudt welhaast het geloof hebben, indien gij uw genoegens opgaaf“.

Waarheid aan dezen kant van de Pyreneeën, dwaling aan geen.

Godloochenaars moeten volmaakt duidelijke dingen zeggen; en het is niet volmaakt duidelijk dat de ziel stoffelijk is.

Men wordt op Pascal niet gauw kwaad; enkele favorieten des geestes deelen met hem in dat schijnbare voorrecht. Vandaar dat de oppositie tegen het scheppen van een tegenstelling tusschen schrijver en mensch zoo licht verdragen wordt. Daarvoor is eerder de boven gemelde oorzaak voor aan te voeren ter verklaring, dan dat men als reden zou mogen opgeven: Pascal was zelf ook een schrijver. Het gaat met schrijvers als met favorieten onder de dominees: het favoriet-zijn beslist over de temperatuur bij de oordeel-vollingen.

Eenheid in het mindere, verdeeldheid in het meerdere.

In het orgaan van de Genef. Ver. voor Drankbestrijding zegt de heer C. Buitendijk:

Heerlijk, en toch anderzins weer smartelijk. Zoo voel ik de mi. niet te miskennen openbaring van de pluriformiteit der Kerk, als het lichaam van Christus; altijd aan. Er is eenheid, er bleek diepe eenheid in onze Heere te zijn, en toch... Er is eenheid in ons optreden als Gereformeerden... in den drankstrijd, en daarvoor danken wij onze God, en toch... De Protestantische Christenheid ligt verdeeld, met een onoverbrugbare kloof. Voor een deel wel verenigd in één Kerk, of Kerkgenootschap, maar toch in belijdenissen en geloof verkant tegenover elkaar. Hier in onze Vereniging, één in de confessie, en toch... zoo diep, zoo hopeloos verdeeld in den gemiddelden vorm der Kerk.

Maar daarom is het eenzijdig heerlijk en mogen we dankbaar zijn dat we door onze Vereniging, in den strijd tegen een volkszonde, toch elkander nog mogen vinden en elkander mogen waardeeren. Die laatste hopen we, trots veel miskenning van elkander. Een Christelijk Gereformeerd en een Gereformeerd predikant trad voor ons in de Wijdingsure op. 't Was verheffend, die eenheid in den geest, 't was heerlijk, maar zoals ik zeide, er ontbrak mij toch een zucht van heimwee en van weemoed.

Volkomen twee eets.

Mijn verzuchtingen gaan vooral dezen kant uit, dat men wel allereerst praten wil met elkaar over een toepassing van de christelijke levensbeginselen op een enkel bepaald punt, maar niet praten wil over de dieper liggende, en de terreinen der bijzondere genade rechtstreeks rakende beginselen zelf. De misère van den drankzand pakt de menschen aan en maakt hen nuchter en concreetzakelijk; de „breuk der dochter Sions“ is meer een kerm-term voor den prekestool, die iedereen in slaap houdt. Voorzover men daarbij denkt aan kerkelijke breuk, denkt men vagelijk aan alle kerken, vermindert met de eigen; en voorzover men daarbij aan de zonde in het algemeen denkt, laat men zijn trage gedachten vagelijk over alle zonden henenstrijken, behalve de kerkelijke.

Wie op dat punt nuchter probeert te waken, berijdt een hobby; wie geheelonthouder is, is een oerbiedwaardig mensch.

Althans in de oogen van sommigen, die alle dingen bezien onder een bepaalden gezichtshoek.

De heer Buitendijk zal verstaan, dat deze laatste tirades niet op hem zien; om alle misverstand af te snijden, zeg ik dat nog maar even erbij.

Een vragen-boekje van Calvijn.

„De Bazuin“ bevat in „Op en Om Ons Kerk“ dit:

Calvijn en de kinderen en de veronderstelde wedergeboorte. Deze dagen bladerende in de werken van Calvijn, trof mij deze aanvang van zijn kindercatechisatie (Institution puerile de la doctrine chrestienne):

Le maître: Mon fils es-tu chrestien de fait comme tu es de nom?

L'enfant: Ouy mon pere.

Le maître: Comment le sçais-tu?

L'enfant: Car je suis baptisé au nom du Pere et du Fils et du saint Esprit.

Men leze, desverlangd, dit na in Corpus Reformatorum, volumen I. (Ivan Calv. Opera quae supersunt, vol. XXII, kolom 101).

De vertaling luidt als volgt:

Onderwijzer: Mijn zoon, zijt gij Christen in der waarheid gelijk gij dat ook zijt in naam?

Leerling: Ja, mijn vader.

Onderwijzer: Hoe weet gij dat?

Leerling: Omdat ik gedoopt ben in den naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest.

Vraag: als dit eens gestaan had in een vragen-boekje van een gereformeerden dominee, zouden niet dadelijk alle christelijk-gereformeerde bladen geschreeven hebben: fj, dat a-o-o-calvinisme?

Liefhebbers van de marchandise met een zin uit „De Heraut“ van zooveel jaar geleden, of van verknip-ping van synodale uitspraken (Utrecht 1905) moesten de lezers maar eens traceeren op dit Calvinium.

Helaas, zij zullen 't wel niet doen. Want dan zou de noodzakelijke — en rechtvaardige — opmerking, dat men iedereen moet lezen in verband met het geheel van zijn denken, eens toegepast kunnen worden op de Gereformeerde Kerken!

Over Christendom en Cultuur.

Prof. dr. A. G. Honig schrijft in „De Bazuin“:

In hetzelfde nummer van het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“, waaruit ik in het vorige nummer iets ter sprake bracht, schrijft prof. van der Leeuw ook nog: „Prof. Haitjema zegt heelemaal niet, wat wij nu met die cultuur moeten doen. Wel is waar richt hij zich vooral tegen de cultuur, die haar oorsprong nam in den vrijheidswaan der Aufklärung,

maar daar alle cultuur een menschelijk pogen is, kent een menschelijk bouwen, daar waar alleen God bouwmeester zijn kan, geldt de tegenstelling tusschen christendom en cultuur voor alle vormen van die cultuur. God kan ons uit dat conflict bevrijden, zoo, dat wij, bouwende en werkende, bouwen en werken in Zijn dienst. Hij kan ons aan onszelf onthefpen, zoodat we huizen hebben als huizen wij ze niet en geleerdheid als hadden we die niet. God kan en wil dat. Maar Hij wil het zeker niet doen, wanneer wij de cultuur negeren. In cultuur kan veel verborgen hoogmoed schuilen, maar in de simpele en rustige negatie der cultuur nog meer“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tusschen wat die verderfelijke cultuur ons leert en wat God ons openbaart en wij van Hem belijden?“. En aan het slot van zijn artikel vraagt hij nog: „Meent prof. Haitjema heusch, dat God ons ook door die ontwikkeling (sedert het einde der 18de eeuw) niet iets gegeven heeft, een positief goed, dat wij gebruiken moeten? En — beschiedener nog geformuleerd — meent hij inderdaad, dat het niet op den weg der Theologie zou kunnen liggen, om zich in ieder geval eens af te vragen, hoe de verhouding nu eigenlijk is tuss